

Szabadszemes objektumok

Sarki fény Magyarországról

A 90-es évek naptevékenységi maximuma számos olyan sarki fényt produkált, mely hazánk területéről is megfigyelhető volt. 1989 októberében, novemberében és decemberében a félreélezések ellenére sokan figyeltek meg északi fényt, s most hosszabb szünet után idén márciusban ismét lehetőség nyílt erre.

Valószínűleg összefüggés van a jelenség és egy ekkor látszott hatalmas szabadszemes napfolt között, melyet először Nagy Gábor észlelt Hejőpapiról. A Nap D-i félgömbjén található foltcsoport nagyságát 1,5 ívmásodpercnek becsülte. Legnagyobb kiterjedését éppen 25-én érte el, amikor a sarki fény látható volt. Átmérője megközelítőleg 2 ívmásodperc, EK-DNy irányban erősen megnyúlt, ahol az EK-i rész egyértelműen nagyobb – ezzel furcsa körte alakot képezve a Nap felszínén. Nagyságára jellemző, hogy ablaküvegen át szemlélve is minden keresés nélkül azonnal észrevehető. Másnapra jelentősen csökkent mérete, Nagy Gábor pedig két különvált foltként észlelte 29-én.

Kónya András március 24-én 21:54 UT-kor vette észre a sarki fényt: „Elég feltűnő, gyönyörű mélyvörös színű kb. 75° – 80° széles, 35° – 40° magas, elmosódott szélű ragyogás látszott. A jelenség középpontja pontosan északon volt. Kb. 3–4 perc múlva elkezdett halványodni, mintha kifakulna. Erőssége csökkent, és egyre jobban elnyomta a Hold fénye. Az egész jelenséget igen jó átlátszóságú égnél figyeltem meg.”

Mizser Attila mintegy három órával később észlelt északi fényt Budapestről: „A sarki fényt a Szabadság-hegyi 60 cm-es távcső kupolájából vettem észre 1:05 UT-kor. A résen át látható E-i horizont teljes hosszában, kb. 30° -os magasságig vörösen fénylett – egyértelmű volt, hogy északi fény látszik. Azonnal átmentem a főépület tetőteraszára, ahonnan zavartalanul látszik az E-i horizont. 1:10-kor már kisebb volt, a Cassiopeiát magában foglaló nagy vörös felhőből állt, valamint egy gyenge vörös oszlopból, amely a Cam-on húzódtott át. Az oszlop gyorsan fényesedett, 40° -os magasságig jutott. A jelenség 1:18-kor ért véget, bár még kb. 10 percig érezhető némi vörösség helyén. Ez azonban nagyon bizonytalan, mivel az ég mindvégig párás, a városfények és az első negyed utáni Hold is erősen zavar. Ennek ellenére igen feltűnő volt, a város K-i horizonton lévő fényeit is messze felülmúlta.”

Felhívás szabadszemes napfoltok észlelésére!

Az erős naptevékenység miatt feltehetőleg még sokáig és gyakran láthatunk szabadszemes napfoltokat. Ezek rendszeres megfigyelésére kérnék minden amatőrt, aki kedvet érez a munkához. Az észlelés rendkívül egyszerű, elég naponta egy alkalommal megfigyelni a Napot szűrőn, túlexponált negatívon át, vagy a horizont közelében. Az esetleges folt helyzetét egy 6 cm átmérőjű korongba kell be rajzolni, feltüntetve az É-i irányt. Ennek megkönnyítésére legjobb déltájban észlelni – ha a felhőzet megengedi –, mivel ekkor a pólusokat összekötő meridián merőleges a horizontra. Feljegyzendő még a folt mérete, esetleges alakja, valamint az észlelésnél használt fénycsökkentő módszer.

KERESZTURI ÁKOS